

**BIBLIOTEKREFORM 2014
– HØRINGSUTTALELSE FRA LILLEHAMMER KOMMUNE**

Vedlegg: Høringsbrev fra Kultur- og kirke departementet

Utrykt vedlegg: Bibliotekutredningen (finnes på Servicetorget og biblioteket)

Sammendrag:

I denne saken foreslår Rådmannen at Formannskapet gir sin tilslutning til forslag til høringsuttalelse vedrørende forslag til Bibliotekreform 2014.

Bakgrunn:

ABM-Utvikling (Statens organ for arkiv, bibliotek og museum) har på oppdrag av kunnskapsdepartementet og kultur- og kirke departementet utredet sentrale spørsmål og utfordringer innen biblioteksektoren. Mandatet ble utformet i samsvar med premissene som st. meld. nr. 48 (2002-2003) la til grunn. Utredningen: Bibliotekreform 2014, ble lagt fram 25.09.2006 og sendt ut på høring i 2007, med høringsfrist 1. mai 2007. Utredningen består av to deler, en med strategier og tiltak og en med bakgrunn og analyser.

Fakta:

De tre viktigste elementene i den foreslåtte bibliotekreformen er følgende:

1. Felles nasjonale digitale bibliotekstjenester der målet er å gi alle enkel tilgang på kunnskap og kultur. Det foreslås bl.a. en nasjonal abm-portal; iverksette programmet "et norsk digitalt bibliotek"; lisenser og vederlagsordninger skal gi bedre tilgang til sentrale kunnskapskilder; tiltak for å bedre bibliotekene som læringsarena og kultur-/litteraturformidlingsarena; styrke samfunnsansvaret for inkludering m.v.
2. Norgesbiblioteket – nettverket av bibliotek i Norge. Målet er å gi bedre og mer likeverdig bibliotektilbud uavhengig av kommunestørrelse gjennom sterkere bibliotek og kompetansemiljøer og utvikling av flere og bedre tjenester. Styrkingen vil skje gjennom samarbeid og samordninger til større enheter med bredere tjenestetilbud. Dette er en strukturendring og det foreslås bl.a. konsolidering der flere bibliotek i et geografisk område går sammen for å skape sterkere bibliotek, men med minst en avdeling i hver kommune. Et konsolidert bibliotek skal ha minst 6-8 årsverk med variert faglig kompetanse. Fylkesbibliotekene omstilles til å konsentrere seg om koordinerings- og utviklingsoppgaver i de nye regionene mens driftsoppgaver bør overføres til operative lokale bibliotek. Et eget utviklingsprogram vil gi

skolebibliotekene et nødvendig løft; det foreslås investeringsprogram for biblioteklokaler; transportordning etc.

3. Kompetanseutvikling for ansatte. Bibliotekene skal ha bred og oppdatert kompetanse for å yte bedre tjenester. Bibliotekforskning skal gi ny kunnskap. Det foreslås bl.a. å etablere kompetanseutviklingsprogram, nettverk for å utvikle nye tjenester/nye arbeidsmodeller/ny organisering, samt kompetansemiljø for opphavsrett og personvern.

De fysiske bibliotekene skal videreutvikles som sted for læring, kulturformidling og sted for integrering og kulturelt mangfold; unikt og synlig tilbud der brukerne er: på nettet, i forskningen og undervisningen, - og på det lokale biblioteket.

Bibliotekloven må endres for å lovfeste biblioteknettverket på tvers av bibliotektypene. Det er også mulig at forslaget om konsolidering vil innebære justeringer i loven. De foreslår også å endre forskriften til opplæringsloven for at nødvendigheten av bibliotek tjenester i grunnskole og videregående skole skal gå tydeligere fram av lovverket.

Utredningen påpeker at kommunene som eiere av folke- og skolebibliotek i grunnskolen har ansvar for utvikling av disse og ansvar for å finne fram til egnede konsoliderings- og samarbeidsmodeller og forventes å bidra til satsingen.

Utredningen foreslår at det samlet skal være en nasjonal styrking på ca 400 mill kr årlig fra 2008 til 2014.

Det er en intensjon at utredningen "Bibliotekreform 2014" skal danne grunnlag for en stortingsmelding.

Det er en rekke høringsinstanser som er invitert til å gi tilbakemelding, deriblant kommunene. KKD ber om at høringsuttalelsene legges opp etter en mal: 1. generelle kommentarer; 2. kommentarer til de enkelte forslagene; 3. evt. andre kommentarer.

Fylkesbiblioteket i Oppland har holdt seminar om Bibliotekreform 2014 og det har vært noe kontakt med andre kommuner i forarbeid til høringsuttalelsen.

Vurdering:

Utredningen gir et godt bilde på bibliotekenes viktige samfunnsrolle i dag og synliggjør noen ambisjoner om hvordan den kan utvikles i framtida. Den presenterer og utdyper at bibliotekene representerer grunnleggende demokratiske samfunnsverdier :

- tilgang for alle til informasjons- og kunnskapskilder
- ytringsfrihet
- kulturelt mangfold
- kulturens egenverdi

Utredningen har også fanget opp utviklingstiltak som allerede er i gang i flere kommuner og regioner.

Ambisjonene innebærer forventning om sterkere nasjonal satsing, men også forventning om at fylker og kommuner bidrar i utviklingen. Hvis nye oppgaver skal overføres til kommuner må det kunne forutsettes at det følger med tilsvarende ressurser.

I forslag til høringsuttalelse har Rådmannen lagt størst vekt på forhold som har direkte virkning for kommunenes bibliotekvirksomhet.

Forslag til høringsuttalelse

Bibliotekreform 2014: høringsvar fra Lillehammer kommune

Lillehammer kommune takker for høringsbrev til "Bibliotekreformen 2014" fra Kultur- og kirke departementet. Det er lagt ned et betydelig arbeid som synliggjør bibliotekenes viktige samfunnsansvar i dag og i framtida. Det er viktig med en grundig og omfattende reformering av biblioteksektoren, slik at vi kan få en helhetlig satsing som gjør bibliotekene rustet til å betjene dagens og morgendagens behov, samtidig som vi tar vare på viktige kulturhistoriske tradisjoner.

Generelle kommentarer:

Bibliotekreform 2014 er en samlet plan for å reformere biblioteksektoren. De fleste forslagene responderer på velkjente utfordringer i biblioteksektoren. Lillehammer kommune mener at det derfor er viktig å komme i gang med de foreslåtte tiltakene så fort som mulig, gjennom organisatoriske grep, prosjekter og bevilgninger.

Reformen har store ambisjoner. Mange av ambisjonene forutsetter store økonomiske løft. Både av statlige og lokale midler. Det som er viktig å merke seg er at reformen legger føringer om tilsvarende satsing på regionalt og lokalt nivå. En stor og avgjørende utfordring er å sikre bevilgninger som står i stil med ambisjonsnivået bibliotekreformen 2014 legger til grunn.

Kommentarer til de enkelte forslagene:

1.1 Tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester

- Reformen legger til grunn at digitale ressurser som er produsert med offentlige finansiering skal være fritt tilgjengelig. For å kunne innfri dette er det helt avgjørende at det blir framforhandlet gode avtaler for bibliotekene på overordnet nivå – enten nasjonalt ved ABM-utvikling eller regionalt ved for eksempel fylkesbibliotekene.
- Reformen ønsker å etablere en egen ABM-portal. Det bør vurderes om det ikke er mer hensiktsmessig å fortsette å videreutvikle Kulturnett som allerede er etablert og dekker ABM-feltet.

1.5 Videreutvikle kultur- og litteraturformidlingen i bibliotekene

- Reformen nevner bibliotekenes kulturpolitiske ansvar for å bevare og sørge for et stort mangfold av litteratur – både av nytt og eldre. Det er få andre aktører innen bokmarkedet som gjør det. Her er har bibliotekene store fordeler med at de både har erfaring og tradisjon innen dette. Selv om bibliotekene er mottagere av innkjøpsordningen så er ikke bibliotekfeltet part. Derfor synes vi det er naturlig at bibliotekene blir regnet med som part når en viktig ordning som innkjøpsordningen videreutvikles.

- Det er viktig at Den kulturelle skolesekken og andre program for litteraturformidling koordineres. Det er viktig at bibliotekene får en naturlig rolle i Den kulturelle skolesekken, både som aktør og samarbeidspartner
- Det er positivt med iverksetting av program for litteraturformidling. Vi oppfordrer reformen til også å se på opplegg og stimulere tjenester / prosjekter som binder sammen formidling og ny teknologi.
- Det er også viktig at bibliotekene og bibliotekarer blir synlige med den formidlingskompetanse de har. Eksempel: Gjennom tiltak som "bok for dagen", - et prosjekt ved Lillehammer bibliotek som går på en aktiv og overraskende bokformidling av eldre bøker. Et opplegg som kan videreutvikles i mange retninger – både i det fysiske bibliotek og også virtuelt.

1.6 Styre bibliotekene som bidragsytere til inkludering, integrering og kulturelt mangfold

- Bibliotekene er trolig det offentlige rom som klarest representerer det flerkulturelle samfunnet i Norge. Det er viktig at bibliotekene får nok midler og kompetanse for å kunne gi alle sine brukere et godt og fullverdig tilbud. Vi ser på en styring av Det flerspråklige bibliotek (DFB) og støtte til forsøk med nye formidlingsformer som viktige. Flerkulturell kompetanse vil også være viktig for personalet.

2.1 Styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i Norgesbiblioteket

- Reformen har lagt stor vekt på konsolidering. På den ene siden ønsker reformen at bibliotekene skal være attraktive møteplasser i lokalsamfunnet og at innbyggerne i Norge skal ha lik tilgang til kultur- og kunnskapskilder uavhengig av bl.a. bosted, mens reformen på den andre siden anbefaler at ingen bibliotek skal ha færre enn 6-8 årsverk. Kravet om bemanningsstørrelse kan derfor virke noe urealistisk. Vi savner et tydelig skille mellom biblioteket som fysisk sted og biblioteket som funksjon. For de enkelte kommuner er det biblioteket som fysisk sted som vil være viktig, ikke nødvendigvis organisering av bibliotekets tjenester. Man kan f.eks tenke seg en "flytende bokstamme" som det allerede finnes i Østfold. Lillehammer kommune har god erfaring med interkommunalt samarbeid – også innen biblioteksektoren. På fylkesnivå i Oppland er spennende resultater oppnådd gjennom et tett regionalt og interkommunalt samarbeid. Vi ser imidlertid fordelene ved å bygge sterkere fagenheter med bredde i kompetanse framfor små og sårbare enheter med svært få ansatte. Reformen legger opp til store økonomiske løft i forbindelse med konsolidering. Skal konsolidering gjennomføres er det helt avgjørende at man sikrer en forutsigbar og stabil økonomisk situasjon, dette synes vanskelig når man ser den virkeligheten mange kommuner er i.

2.2 Videreutvikle det fysiske biblioteket

- Bibliotekenes rolle som et sted for "alle" – folk med funksjonshemninger, gamle og unge og flerkulturelle - er viktig å fokusere på. Biblioteket er en institusjon som de aller fleste har et positivt forhold til og er kjent over alt i verden. Biblioteket skal ha et tilbud for alle sine brukere. Bibliotekene skal inkludere – det gjelder også med tanke på informasjonsmateriale, skilting og tilrettelegging. Det er viktig at man i sin iver i å tilrettelegge for en gruppe, ikke støter fra seg en annen. Biblioteket skal være et nøytralt og likeverdig sted.

2.3 Utvikle et brukerorientert og samarbeidende Norgesbibliotek

- Reformen legger til grunn store endringer i rollen til fylkesbibliotekene. Det er nødvendig at dersom man legger ned funksjoner som fjernlån og bokbuss så må det sikres at disse funksjonene blir erstattet eller overtatt av andre. Dersom fylkesbiblioteket ikke skal ha driftsfunksjoner lenger, kan det føre til et økt press på bibliotekene i regionsentrene. Som by i et regionsenter ser vi en fare i at ansvar og oppgaver blir delegert nedover i forvaltningsnivå uten at midlene følger med. Med tilføring av ressurser og utvidede oppgaver kan det også gi interessante utviklingsmuligheter for bibliotek tjenestene i regionsentrene. Fylkesbibliotekene har spilt en viktig rolle for at små og ressursfattige bibliotek har kunnet gi sine brukere et tilnærmet likeverdig tilbud som store bibliotek. Reformen er ikke tydelig nok på at det må solide ordninger / avtaler og ikke minst en permanent finansiering på plass dersom man gjør strukturelle endringer her.
- Norgesbiblioteket er et viktig element i reformen. Mange av ideene blir for eksempel allerede testet ut i regional målestokk i Oppland gjennom prosjektet "Det sømløse bibliotek – Oppland" – Felles portal (www.bpo.no), felles lånereglement, fritt innleveringssted, hospiteringsordninger, samarbeid mellom bibliotek på tvers av kommuner og forvaltningsnivå om emnefordeling og bibliotektilbud ut mot samlet brukergruppe etc.

3.1 Fornye den samlede kompetansen i biblioteksektoren

- Fokus på og praktisk tilrettelegging for kompetanseheving er avgjørende. Det er viktig at også små bibliotek langt unna får muligheter. Dette kan sikres ved å desentralisere kurs / utdanninger og øke muligheter å kommunisere via nett og videokonferanse med mer.
- Vi gir full støtte til det foreslåtte hospiteringsprogrammet, men mener at det også bør åpnes for hospiteringsmuligheter innenlands. I prosjektet Det sømløse bibliotek – Oppland er det gjort gode erfaringer med regional hospitering.

Konklusjon:

- Lillehammer kommune er i hovedsak positive til reformen. Det er viktig at biblioteksektoren blir gitt nødvendige verktøy og midler for at de kan spille en viktig rolle i dagens- og morgendagens samfunn slik det er tiltenkt.
- Lillehammer kommune foreslår at forslaget om konsolidering justeres. Tiltaket har verdi og kan være på sin plass for å kunne styrke små bibliotekenheter, men det bør også være rom for andre former for tett samarbeid mellom bibliotek – både regionalt og på tvers av forvaltningsnivåer. Det er viktig å tilrettelegge og oppmuntre for ulike samarbeidsmodeller som gjenspeiler lokale forhold og behov.
- Det er viktig at reformen får de midler som er tiltenkt, det virker naturlig at de økonomiske virkemidlene som blir nevnt i reformen blir rettet rett inn mot biblioteksektoren. Forankringen av reformen vil være viktig.
- Lillehammer kommune mener at reformen bør fremmes som en stortingsmelding og at reformen dermed følges opp av en politisk vilje for å sikre gjennomføring av reformen.

Konklusjon:

Bibliotekreform 2014 innebærer en viktig nasjonal satsing som vil styrke og sikre et mer likeverdig tilbud over hele landet. Lillehammer kommune stiller seg i hovedsak positiv til

reformen. Det er viktig at en reform følges opp med tilstrekkelige ressurser. Rådmannen foreslår at formannskapet gir sin tilslutning til forlaget til høringsuttalelse.

Rådmannen legger saken fram med slikt forslag til

V E D T A K :

Lillehammer kommune vedtar følgende høringsuttalelse til forslaget til Bibliotekreform 2014. (se forslaget under "vurdering")

Lillehammer, (dato)

Annar Skrefsrud
Rådmann

Øivind Pedersen
kultursjef